
PSYCHOLÓGIA V MEDICÍNE

MGR. TERÉZIA KNEJZLÍKOVÁ

ČO BUDE OBSAHOV PREDNÁŠKY

- Koncept zdravia
- Miesto psychológie v medicíne
- Biomedicínsky model
- Biopsychosociálny model

ZDRAVIE

- Na základe akej definície zdravia, predpokladoch o zdravý alebo stereotypií rozlišujeme, kto je zdravý a kto chorý, kto ne/potrebuje liečbu a ak potrebuje, tak akú?
- V práci s pacientom potrebujeme rozpoznať objektívne ale hlavne aj subjektívne súčinitele jeho ponímania zdravia a životnej spokojnosti.

ZDRAVIE

Výskum zahrňujúci okolo 9000 respondentov z celého sveta prišiel so šiestimi rozdielnymi spôsobmi pohľadu na zdravie:

- 1 – neprítomnosť symptómov ochorenia
- 2 – dostatok fyzických a sociálnych rezerv
- 3 – žiť zdravým životným štýlom
- 4 – byť fyzicky fit a vitálny
- 5 – psychická pohoda
- 6 – byť schopný plne fungovať

KTO JE ZDRAVÝ A KTO CHORÝ?

- **Emily**, 22 ročná študentka univerzity. Zdravo sa stravuje a často športuje. Jej matka zomrela na rakovinu prsníka, keď mala Emily 13 rokov a aj jej staršej sestre bola už rakovina prsníka diagnostikovaná. Screening ukázal, že Emily trpí mutáciou génu BRCA, čo znamená, že je vysoko pravdepodobné, že bude tiež trpieť rakovinou. Bolo jej navrhnuté preventívne odstránenie oboch prsníkov.
- **David** je podnikateľ v penzii a má 50 rokov. Trénuje na lyžiach a pripravuje sa na „Wall of Death“, zjazdovku v Švajčiarskych Alpách, ktorá je extrémne náročná. David to jedenkrát už skúšal ale musel sa na zjazdovke zastaviť. Raz by to chcel dokázať bez jediného zastavenia. Je v terminálnom štádiu rakoviny pečene a pravdepodobne mu zostáva iba šesť mesiacov života.
- **Karen** je 32 ročná rozvedená matka 4 detí, ktorých vek je do 7 rokov. Pracuje na polovičný úväzok. Jej exmanžel má novú manželku a nové dieťa. Karen sa stále trápi ohľadom ich rozvodu a je pre ňu ťažké nájsť si a udržať iného partnera. Je v depresii a fajčí 30 cigariet denne. Pred štyrmi týždňami si vzala veľké množstvo Paralenu spolu s fľaškou vína a bola odvezená do nemocnice.

Definícia	Popis definície			
		Emily	David	Karen
Fyzicky	Absencia choroby	Z	N	Z
	Náchylnosť voči chorobe	N	N	Z
	Dostatok fyzických rezerv	Z	N	N
	Fyzicky v dobrej kondícii	Z	Z	Z
Subjektívne	Žiadne symptómy fyzického ochorenia	Z	N	N
Behaviorálne	Žije zdravým štýlom	Z	Z	N
Funkčne	Schopný fungovania v bežnom živote	Z	Z	N
Psychosociálne	Psychosociálna spokojnosť	Z	Z	N
Sociálne	Schopný zaradiť sa do spoločnosti	Z	Z	N
Kultúrne	Splňuje kultúrnu normu zdravia	Z	N	N

ZDRAVIE

- Jednou z hlavnou definícií zdravia je od WHO:
„zdravie je stav úplnej fyzickej, mentálnej a sociálnej spokojnosti a nie len absencia choroby“

PSYCHOLÓGIA A JEJ MIESTO V MEDICÍNE

- Psychológia môže byť definovaná, ako vedecké štúdium správania a duševných procesov. Za tým sa ale skrýva mnoho tém a tiež špecifických odborností, ktoré by sme mohli nejakým spôsobom nájsť v medicíne.
  - **Vývojová ps**
  - **Klinická ps**
  - **Neuropsychológia**
  - **Kognitívna ps**
  - **Pracovná ps**

PSYCHOLÓGIA JE LEN ZDRAVÝ ROZUM

Hodnotou psychologického výskumu teda je :

- Testuje bežné názory empiricky,, aby ich potvrdila alebo vyvrátila
- Ide za hranicou toho čo nám hovorí zdravý rozum
- A nie vždy sa ľudia riadia zdravým rozumom! :D

PSYCHOLÓGIA JE LEN ZDRAVÝ ROZUM

- Stáří provázejí deprese a sociální tažení
- Lidé s lepším životním standardem jsou šťastnější
- Když mají lidé obavy, negativní výsledky testů je přesvědčí
- Lidský charakter se formuje vlivem tvrdé rodičovské výchovy
- Když budete chodit venku v mokru, s větší pravděpodobností nastydnete
- Vitamín C působí jako prevence nachlazení
- Klid na lůžku je dobrou doplňkovou léčbou při zdravotních potížích

PSYCHOLÓGIA JE ZAUJÍMAVÁ ALE NIE JE UŽITOČNÁ

Ak je cieľom v medicíne účinne ľudí liečiť a vracať im zdravie, tak jak v tom môže byť psychológia nápomocná?

- V medicíne musíme vedieť: **presne diagnostikovať problém**, a tento problém **účinne liečiť adekvátnym spôsobom**.
- Taktiež psychológa pomáha ľahšie porozumieť psychologickým príznakom ako je úzkosť alebo depresia, alebo duševným poruchám – panická porucha, depresia alebo schizofrénia.

PSYCHOLÓGIA JE ZAUJÍMAVÁ ALE NIE JE UŽITOČNÁ

- Výskum vo Veľkej Británii ukazuje že psychologické symptómy úzkosť a depresia sú približne príčinou 9% všetkých návštev u praktického doktora. Väčšina pacientov pritom referuje len telesné symptómy.
- A navyše v tomto výskume po analýze 2206 návštev doplňujú, že ďalších 30% zahrňuje aj psychologický obsah.
- **Predpokladom integrovania psychológie odo medicíny je zmena v myslení.**

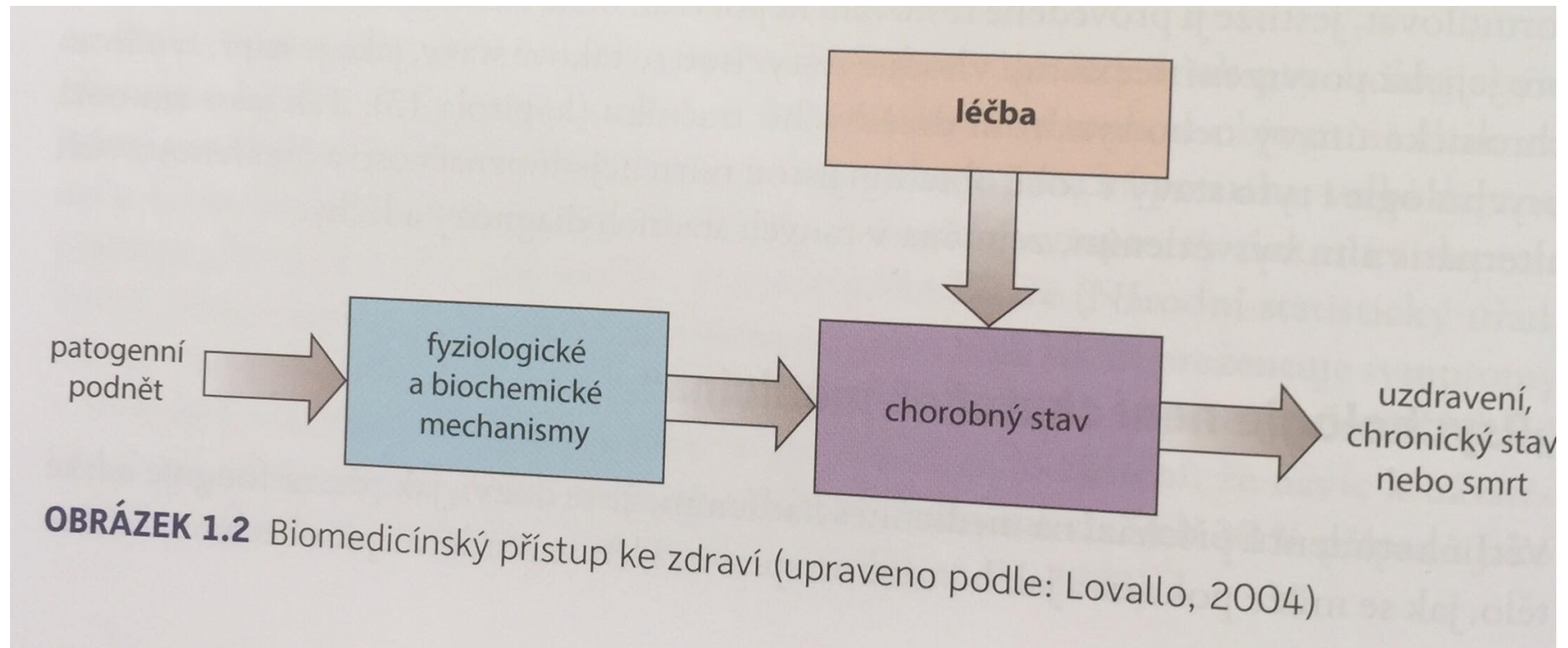
RADŠEJ ROBÍM SKUTOČNÚ MEDICÍNU

- Učiť sa o srdci a spôsoboch resuscitácie človeka je oveľa bližšie predstave o tom že je byť lekár alebo záchranár, než sa učiť o zdravom správaní a strese.
- To však naznačuje iba mechanický pohľad na telo a medicínu, ktorý vychádza z filozofie dualizmu.
- **Dualizmus : Telo a myseľ sú vnímané jako oddelené a nezávislé.**

BIOMEDICÍNSKY MODEL

- Tento prístup proklamuje, že všetky ochorenia je možné vysvetliť v pojmoch fyziologických procesov, čo znamená, že liečba je zameraná na nemoc nie na človeka.
- Jedná sa o **lineárny proces a jasnú kauzalitu od patogénu k človeku** a nie naopak alebo inými smermi.
- Psychologické a sociálne aspekty sú **separované a náhodné**.
- Človek ako celok, nie je zahrnutý v ponímaní biomedicínskeho modelu.

BIOMEDICÍNSKY MODEL

BIOMEDICÍNSKY MODEL

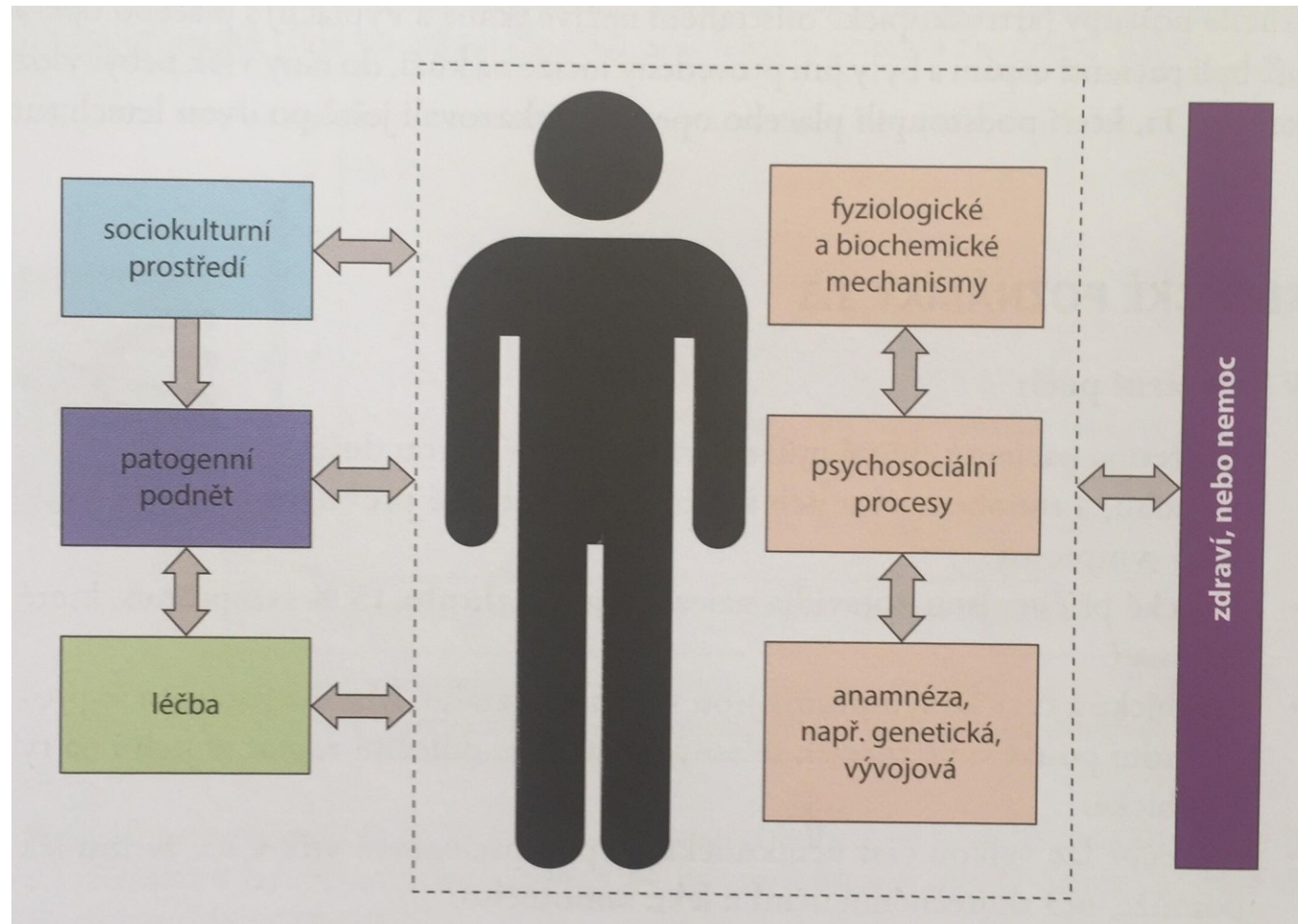
- Porozumenie a zmena správania k zdraviu môže viac než čokoľvek iné viesť k zníženiu morbidity a mortality. To však biomedicínsky model popiera.
- Napr. 1 z 4 úmrtí na rakovinu v Anglicku bolo významne ovplyvnené nezdravým stravovaním a obezitou. Zvýšenie požívania alkoholu je prepojené so zvýšeným rizikom ochorení pečene a rakoviny tráviaceho traktu. Fajčenie je priamo spojené s rakovinou pľúc.

BIOPSYCHOSOCIÁLNY MODEL

- BPS model je rámec, ktorý preferoval Engel, a berie v úvahu **biologické, psychologické a sociálne faktory**. Prístup bol neskôr ešte **rozšírený o faktory etnické a kultúrne**.
- Podľa BPS modelu je ochorenie zapríčinené mnohými faktormi na rôznych úrovniach, takže nie len patogénmi, ktorými chorobu vysvetľuje biomedicínsky model. Tým pádom aj zodpovednosť za ochorenia spadajú nie len na zdravotníkov ale aj na jednotlivcov a spoločnosti.

BIOPSYCHOSOCIÁLNÝ MODEL

BIOPSYCHOSOCIÁLNY MODEL

- Pokúste sa vymyslieť príklad, na ktorom popíšete vzájomné ovplyvňovanie sa rôznych faktorom podľa BPS modelu. !!!

RÁMEČEK 1.4 Porovnání biomedicínského přístupu s přístupem biopsychosociálním

	Biomedicínský přístup	Biopsychosociální přístup
vztah mysl-tělo	oddělené; nezávislé (dualismus)	součásti dynamického systému; navzájem se ovlivňují
příčina nemoci	patogeny	vícečetné faktory na různých úrovních
příčinná souvislost	lineární	kruhová
psychosociální faktory	nevýznamné	zásadní
přístup k nemoci a její léčbě	vedle nemocí	rovnostně
zodpovědnost za zdraví	zdravotník; boj s nemocí	jednotlivý spíše nositel, např. zdravý životní styl
zaměření léčby	vymycení nebo omezení patologie	tělesné, psychologické a sociální faktory podílející se na nemoci
zaměření osvěty	vyhýbání se patogenům	snížení tělesných, psychologických a sociálních rizikových faktorů

Keby ste si mohli vybrat' medzi dvomi doktormi, kde jeden je extrémisticky zástanca biomedicínskeho a druhý biopsychosociálneho modelu, koho by ste si zvolila ako svojho ošetrujúceho lekára?

ĎAKUJEM ZA POZORNOST

LIT:

AYERS. S., VISSER. R. (2015). 1. KAPITOLA Z KNIHY *PSYCHOLOGIE V MEDICÍNĚ*

